تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرضوة بود حرف اول و ثانی را فتح دادند و سوم جا
الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مراضوة شد
بعده واو در کلمهٔ ثالث چون فصا عد گشت ماقبل او ضمه نبود آنواو را بیا بدل کردند مراضیة
شد بعده تاء وصل آنرا حذف کردند مراضی شد ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین
شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مراض شد مریضیة تصغیر از ان مرضاة ست مرضاة
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرضوة بود حرف
اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یا تصغیر در آوردند و حرفیکه مابعد یای تصغیر بود
آنرا کسره دادند مریضوة شد بعده واو در کلمهٔ ثالث چون فصا عد گشت ماقبل او ضمه
نبود آنواو را بیا بدل کردند مریضیة شد مرضاء مرضاء ان مراضی مریضی مرضاء
در اصل مرضاو بود واو واقع شد بر طرف ماقبل او ضمه نبود آنواو را بیا بدل کردند مرضای
شد بعده یا واقع شد بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند مرضاء شد مرضاءان
در اصل مرضاوان بود واو در کلمهٔ ثالث چون فصا عد گشت ماقبل او ضمه نبود آن
واو را بیا بدل کردند مرضایان شد بعده یا واقع شد بعد از الف زائده آن یا را بهمزه
بدل کردند مرضاءان شد مراضی جمع تکسیر از ان مرضاء ست مرضاء اسم وصف ان بود
چون خواستند که اسم وصف را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مرضاو بود حرف
اول و ثانی را فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا
کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مراضیو شد بعده

واوی بود در کلمهٔ ثالث چون ششم گشت ماقبلِ او ضمه نبود آنواو را بیا بدل کردند مُرَاضِیُّ
شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود اول را در
دوم ادغام کردند و تنوینِ تکمین نیز حذف کردند برای منع صرف مُرَاضِیٌّ شد مُرَیْضِیٌّ تصغیر
ازان مِرْضَاةٌ است مِرْضَاةٌ اسمِ مکبر بود چون خواستند که اسمِ مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مِرْضَاوٌ بود حرفِ اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یائی تصغیر درآوردند
و حرفیکه مابعد یاء تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الفِ ساکن ماقبلِ او مکسور آن الف را
بیا بدل کردند مُرَیْضِیٌّ شد بعده واوی بود در کلمهٔ ثالث چون ضما عد گشت ماقبلِ او
ضمه نبود آنواو را بیا بدل کردند مُرَیْضِیٌّ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند
اول از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند مُرَیْضِیٌّ شد فعل التفضیل منه اَرْضَی
اَرْضَیَانِ اَرْضَوْنَ اَرَاضٍ اُرَیْضٍ اَرْضَی در اصل اَرْضَوُ بود واوی بود در کلمهٔ ثالث
چون رابع گشت ماقبلِ او ضمه نبود آنواو را بیا بدل کردند اَرْضَیُ شد بعده یا متحرک ماقبلِ او
مفتوح آن یا را بالف بدل کردند اَرْضَی شد اَرْضَیَانِ در اصل اَرْضَوَانِ بود واوی بود
در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ماقبلِ او ضمه نبود آنواو را بیا بدل کردند اَرْضَیَانِ شد اَرْضَوْنَ
در اصل اَرْضَوُوْنَ بود واوی بود در کلمهٔ ثالث چون رابع گشت ماقبلِ او ضمه نبود آنواو را
بیا بدل کردند اَرْضَیُوْنَ شد بعده یا متحرک ماقبلِ او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
التقاءِ ساکنین شد میانِ الف و واو الف را حذف کردند اَرْضَوْنَ شد اَرَاضٍ جمع تکسیر ازان
اَرْضَی است اَرْضَی اسمِ وحدان بود چون خواستند که اسمِ وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند

بسوی اصلش که اَرْضُوٌ بود حرف اول مفتوح بود و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الف
جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند اَرَاضِوُ شد بعده
واو و قعشد بر طرف ماقبل او ضمه نبود آنواو را یا بدل کردند اَرَاضِیُ شد بعده ضمه بر یا
ثقیل بود انداختند و یا را نیز حذف کردند و عوض او تنوین در آخرش در آوردند اَرَاضٍ شد اَرْضٌ
تصغیر ازان اُرَیْضٌ ست اَرْضٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند
بسوی اصلش که اَرْضُوٌ بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتحه و سوم جا یای تصغیر در آوردند
و حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند اُرَیْضِوُ شد بعده واو و قعشد بر طرف پیش از و ضمه
نبود آنواو را یا بدل کردند اُرَیْضِیُ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند و یا را نیز حذف
کردند و عوض او تنوین در آخرش در آوردند اُرَیْضٍ شد و التونث منه رُضًی رُضَیَانٌ
رُضَیَاتٌ رُضًی رُضًی در اصل رُضَوٌی بود واو را یا کردند طرد اللباب رُضًی شد
رُضَیَانِ در اصل رُضَوَیَانِ بود واو را یا کردند طرد اللباب رُضَیَانِ شد بعده دو حرف از
یکجنس در یک کلمه بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بماقبل دادند بعده اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند رُضَیَّانِ شد رُضَیَّاتٌ در اصل رُضَوَیَاتٌ بود واو را
یا کردند لاطرد اللباب رُضَیَیَاتٌ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند هر دو متحرک
حرکت اول را نقل کرده بماقبل دادند بعده اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند رُضَیَّاتٌ
شد رُضًی جمع ازان رُضًی ست رُضًی اسم وحدان بود چون جمع استند که اسم وحدان را جمع
تکسیر کنند حرف اول مضموم بود و ثانی را فتح داده الف وحدان را حذف کردند رُضًی شد بعده

یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند رضی شد رضیّ تصغیر از ان رضی ست
رضی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که رضو ست
بود حرف اول مضموم بود و ثانی را فتح دادند و سوم جا یاء تصغیر در آوردند رضیو می شد
بعده واو و یا در یک کلمه هم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در
یا ادغام کردند رضی شد ناقص یائی از باب فعل یفعل الخشیة ترسیدن
خشی یخشی خشیة فهو خاش خاشیان خاشون خشاة خشاء خشی خشیاء
خشیان خشاء خشی خویش خاشیة خاشیتان خاشیات خواش خشی خویشیة
وخشی یخشی خشیة فذاک مخشی مخشیان مخشیون مخشیة مخشیتان مخشیات
مخاشی مخیشی مخیشة لم یخش لم یخشا لا یخشی لا یخشی لن یخشی لن یخشی الامر
اخش لتخش لیخش لیخش والنهی عنه لا تخش لا تخشا لا یخش لا یخش الظرف منه
مخشی مخشیان مخاش مخیش والآلة منه مخشی مخشیان مخاش مخیش مخشاة مخشاتان
مخاش مخیشة مخشاء مخشاءان مخاشی مخیشی افعل التفضیل منه اخشی
اخشیان اخشون اخاش اخیش والمؤنث منه خشی خشیان خشیات خشی
خشی ماضی معلوم خشیا خشوا خشیت خشیتا خشین خشیت خشیتا
خشیتم خشیتما خشیتن خشیت خشینا خشوا در اصل خشیوا بود ضمه بیا نقل
بود نقل کرده یا ماقبل دادند بعد از سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا
و واو یا را حذف کردند خشوا شد باقی تمام بر اصل خود اند و هم برین قیاس

۱۰۴

داشتند فقاد قوله
تعالی فخشینا
ان یرهقهما طغیانا
وکفرا قال الاخفش
کرهنا نخشیه
نسامیه ویقال
خشی ادرکته
بالحیاء یعنی
الذنب خشی ع

فعل خشی
خشی یخشی
خشیة
خشی
خشی
خشی
خشی
خشی
خشی
خشی

مجهول صرف این باب مانند رَضِیَ یَرْضٰی ست و تعلیل مانند رَمٰی یَرْمِیْ الامر منه اِخْشَ اِخْشَیَا
اِخْشَوْا اِخْشَیْ اِخْشَیَا اِخْشَیْنَ ناقص واوی از باب فَعِلَ یَفْعَلُ اَلرِّخْوَةُ والرَّخَاوَةُ
سست شدن رَخُوَ یَرْخُوْ رَخْوًا و رَخَاوَةً فهو رَاخٍ هما رَاخِیَانِ رَاخُوْنَ رُخَاةٌ رُخَاءٌ رُخًی رُخْوَاءُ
رُخْوَانِ رِخَاءٌ رُخًی رُخْوَةٌ رَاخِیَةٌ رَاخِیَتَانِ رَاخِیَاتٌ رَوَاخٍ رُخًی رُوَیْخِیَةٌ رُخًی رُخْوَةٌ
رُخْوًا و رُخَاوَةً فذاک مَرْخُوٌّ مَرْخُوَّانِ مَرْخُوُّوْنَ مَرْخُوَّةٌ مَرْخُوَّتَانِ مَرْخُوَّاتٌ مَرَاخِیُّ مَرْخِیَّةٌ
مُرَیْخِیَةٌ لَمْ یَرْخُ لَمْ یَرْخُوْا لَا یَرْخٰی لَنْ یَرْخُوَ لَنْ یَرْخُوْا لَنْ تَرْخٰی الامر منه اُرْخُ لِتَرْخُ لِیَرْخُ لِتَرْخُ
والنهی عنه لَا تَرْخُ لَا تَرْخُ لَا یَرْخُ لَا تَرْخُ الظرف منه مَرْخًی مَرْخَیَانِ مَرَاخٍ مُرَیْخٍ والآلة منه
مِرْخًی مِرْخَیَانِ مَرَاخٍ مُرَیْخٍ مِرْخَاةٌ مِرْخَاتَانِ مَرَاخٍ مُرَیْخِیَةٌ مِرْخَاءٌ مِرْخَاءَانِ مَرَاخِیُّ مُرَیْخِیُّ
افعل التفضیل منه اَرْخٰی اَرْخَیَانِ اَرْخَوْنَ اَرَاخٍ اُرَیْخٍ والمؤنث منه رُخْیٰی رُخْیَیَانِ رُخْیَیَاتٌ
رُخًی رُخَیَّاتٌ ماضی معلوم رَخُوَ رَخُوَا رَخُوْا رَخُوَتْ رَخُوَتَا رَخُوْنَ رَخُوْتَ رَخُوْتُمَا رَخُوْتُمْ رَخُوْتِ
رَخُوْتُمَا رَخُوْتُنَّ رَخُوْتُ رَخُوْنَا رَخُوْا در اصل رَخُوُوا بود ضمه بر واو ثقیل بود انداختند التقاء
ساکنین میان هر دو واو و واو اول را حذف کردند رَخُوا شد و باقی تمام صیغها بر اصل خود اند
ماضی مجهول رُخِیَ رُخِیَا رُخُوْا رُخِیَتْ رُخِیَتَا رُخِیْنَ رُخِیْتَ رُخِیْتُمَا رُخِیْتُمْ رُخِیْتِ رُخِیْتُمَا
رُخِیْتُنَّ رُخِیْتُ رُخِیْنَا تعلیل این مانند دُعِیَ دُعِیَا ست تا آخر و تمام تعلیلها ی این باب
مانند دُعَایَدْعُوْ ست مضارع معلوم یَرْخُوْ یَرْخُوَانِ یَرْخُوْنَ تَرْخُوْ تَرْخُوَانِ یَرْخُوْنَ تَرْخُوْ
تَرْخُوَانِ تَرْخُوْنَ تَرْخَیْنَ تَرْخُوَانِ تَرْخُوْنَ اَرْخُوْ نَرْخُوْ مضارع مجهول یُرْخٰی یُرْخَیَانِ
یُرْخَوْنَ تُرْخٰی تُرْخَیَانِ یُرْخَیْنَ تُرْخٰی تُرْخَیَانِ تُرْخَوْنَ تُرْخَیْنَ تُرْخَیَانِ تُرْخَیْنَ اُرْخٰی

نُرْعَی صرفِ صغیرِ فعلِ ثلاثیِ مجردِ ناقصِ یائی از بابِ فَعَلَ یَفْعَلُ الرَّعْیُ
چریدن و چرانیدن و چشم داشتن و المَرْعٰی گیاه و علف و چریدن و چراگاه رَعٰی یَرْعٰی
رَعْیًا و مَرْعًی فهو رَاعٍ رَاعِیَانِ رَاعُوْنَ رُعَاةٌ رُعَآءُ رُعًّی رَعْیٌ رُعْیَانٌ رُعَآءُ
رُعًّی رُوَیْعٍ رَاعِیَةٌ رَاعِیَتَانِ رَاعِیَاتٌ رَوَاعٍ رُعًّی رُوَیْعِیَةٌ وَرُعْیٌ یُرْعٰی رُعْیًا و مَرْعًی
فذاک مَرْعًی مَرْعِیَانِ مَرْعِیُّوْنَ مَرْعِیَّةٌ مَرْعِیَّتَانِ مَرْعِیَّاتٌ مَرَاعِیُّ مُرَیْعِیٌّ مُرَیْعِیَّةٌ
لَمْ یَرْعَ لَمْ یَرْعَیَا لَا یَرْعٰی لَنْ یَّرْعٰی لَنْ یَّرْعَیَا الْاَمْرُ مِنْهُ اِرْعَ لِتَرْعَ لِیَرْعَ لِیَرْعَیَا
وَالنَّهْیُ عَنْهُ لَا تَرْعَ لَا تَرْعَیَا لَا یَرْعَ لَا یَرْعَیَا الظَّرْفُ مِنْهُ مَرْعًی مَرْعَیَانِ مَرَاعٍ مُرَیْعٍ وَالْاٰلَةُ
مِنْهُ مِرْعًی مِرْعَیَانِ مَرَاعٍ مُرَیْعٍ مِرْعَاةٌ مِرْعَاتَانِ مَرَاعٍ مُرَیْعِیَةٌ مِرْعَآءُ مِرْعَآءَانِ مَرَاعِیُّ
مُرَیْعِیٌّ اَفْعَلُ التَّفْضِیْلِ مِنْهُ اَرْعٰی اَرْعَیَانِ اَرْعَوْنَ اَرَاعٍ اُرَیْعٍ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ رُعْیٰی رُعْیَیَانِ
رُعَیَاتٌ رُعًّی رُعْیٌ مَاضِی معلوم رَعٰی رَعَیَا رَعَوْا رَعَتْ رَعَتَا رَعَیْنَ رَعَیْتَ رَعَیْتُمَا
رَعَیْتُمْ رَعَیْتِ رَعَیْتُمَا رَعَیْتُنَّ رَعَیْتُ رَعَیْنَا مَاضِی مجہول رُعِیَ رُعِیَا رُعُوْا رُعِیَتْ رُعِیَتَا
رُعِیْنَ رُعِیْتَ رُعِیْتُمَا رُعِیْتُمْ رُعِیْتِ رُعِیْتُمَا رُعِیْتُنَّ رُعِیْتُ رُعِیْنَا تعلیلِ ماضیِ معلوم و مجہول
مانند تعلیلِ رَمٰی یَرْمِیْ ست مضارعِ معلوم یَرْعٰی یَرْعَیَانِ یَرْعَوْنَ تَرْعٰی تَرْعَیَانِ یَرْعَیْنَ
تَرْعٰی تَرْعَیَانِ تَرْعَوْنَ تَرْعَیْنَ تَرْعَیَانِ تَرْعَیْنَ اَرْعٰی نَرْعٰی مضارعِ مجہول یُرْعٰی
یُرْعَیَانِ یُرْعَوْنَ تُرْعٰی تُرْعَیَانِ یُرْعَیْنَ تُرْعٰی تُرْعَیَانِ یُرْعَوْنَ تُرْعَیْنَ تُرْعَیَانِ
تُرْعَیْنَ اُرْعٰی نُرْعٰی تعلیلِ مضارعِ معلوم و مجہول مانندِ تعلیلِ خَشِیَ یَخْشٰی ست الْاَمْرُ مِنْهُ اِرْعَ اِرْعَیَا
اِرْعَوْا اِرْعَیْ اِرْعَیَا اِرْعَیْنَ صرفِ صغیرِ فعلِ ثلاثیِ مجردِ لفیفِ مفروق از بابِ

فَعَلَ يَفْعِلُ اَلْوَقْيُ وَالْوِقَائَةُ نگاه داشتن وَقَى يَقِي وَقْيًا وَوِقَائَةً فَهُوَ وَاقٍ
وَاقِيَانِ وَاقُوْنَ وُقَاةٌ وُقَّارٌ وُقًّى وُقِيٌّ وُقْيَانٌ وِقَارٌ وُقِيٌّ اُوَيْقٍ وَاقِيَةٌ
وَاقِيَتَانِ وَاقِيَاتٌ اَوَاقٍ وُقًّى اُوَيْقِيَةٌ وَوُقِيَ يُوْقَى وَقْيًا وَوِقَايَةً فَذَاكَ مَوْقِيٌّ مَوْقِيَّانِ
مَوْقِيُّوْنَ مَوْقِيَّةٌ مَوْقِيَّتَانِ مَوْقِيَّاتٌ مَوَاقِيُّ مُوَيْقِيَةٌ لَمْ يَقِ لَمْ يُوْقَ لَا يَقِي
لَا يُوْقَى لَنْ يَقِيَ لَنْ يُوْقَى اَلْاَمْرُ مِنْهُ قِ لِتُوْقَ لِيَقِ لِيُوْقَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَقِ لَا تُوْقَ لَا يَقِ
لَا يُوْقَ اَلظَّرْفُ مِنْهُ مَوْقًى مَوْقَيَانِ مَوَاقٍ مُوَيْقٍ وَالْاٰلَةُ مِنْهُ مِيْقًى مِيْقَيَانِ مَوَاقٍ مُوَيْقٍ
مِيْقَاةٌ مِيْقَاتَانِ مَوَاقٍ مُوَيْقِيَةٌ مِيْقَاءٌ مِيْقَاءَانِ مَوَاقِيُّ مُوَيْقِيٌّ اَفْعَلُ التَّفْضِيْلِ مِنْهُ اَوْقٰى
اَوْقَيَانِ اَوْقَوْنَ اَوَاقٍ اُوَيْقٍ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ وُقْيٰى وُقْيَانِ وُقَيَاتٌ وُقًى وُقَيٌّ مَاضِي
معلوم وَقَى وَقَيَا وَقَوْا وَقَتْ وَقَتَا وَقَيْنَ وَقَيْتَ وَقَيْتُمَا وَقَيْتُمْ وَقَيْتِ وَقَيْتُمَا وَقَيْتُنَّ
وَقَيْتُ وَقَيْنَا مَاضِي مجهول وُقِيَ وُقِيَا وُقُوْا وُقِيَتْ وُقِيَتَا وُقِيْنَ وُقِيْتَ وُقِيْتُمَا وُقِيْتُمْ
وُقِيْتِ وُقِيْتُمَا وُقِيْتُنَّ وُقِيْتُ وُقِيْنَا مضارع معلوم يَقِي يَقِيَانِ يَقُوْنَ تَقِي تَقِيَانِ
يَقِيْنَ تَقِي تَقِيَانِ تَقُوْنَ تَقِيْنَ تَقِيَانِ تَقِيْنَ اَقِي نَقِي مضارع مجهول يُوْقَى يُوْقَيَانِ
يُوْقَوْنَ تُوْقَى تُوْقَيَانِ يُوْقَيْنَ اُوْقَى نُوْقَى تُوْقَيَانِ تُوْقَوْنَ تُوْقَيْنَ تُوْقَيَانِ تُوْقَيْنَ اُوْقَى
نُوْقَى تعليل وَقَى وَقَيَا مانند تعليل رَمَى رَمَيَا ست وَقَوْا در اصل وَقَيُوْا بود يا متحرك ماقبل او مفتوح
آن يا را بالف بدل كردند التقاء ساكنين شد ميان الف و واو الف را حذف كردند وَقَوْا شد تعليل وَقَتْ
وَقَتَا مانند تعليل رَمَتْ رَمَتَا ست وَقَيْنَ تا آخر بر اصل خود ست وُقِيَ وُقِيَا بر اصل خود اند وُقُوْا در
اصل وُقِيُوْا بود ضمه بر يا ثقيل بود نقل كرده بماقبل دادند بعد از سلب حركت قبل التقاء ساكنين شد ميان

۱۰۷

یا و واو یا را حذف کردند و قُوا شد و باقی صیغها بر اصل خود اند یَقِیَ در اصل یَوْقِیَ بود و واو
واقع شد میان یاءِ مفتوحه و کسرهٔ لازمی ثقیل بود اند اختند یَقِیَ شد بعده ضمه بر یا ثقیل
بود اند اختند یَقِیَ شد یَقُوْنَ در اصل یَقْیُوْنَ بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند
بعد از سلب حرکت ما قبل التقاءِ ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند یَقُوْنَ شد
تَقُوْنَ در اصل تَقْیُوْنَ بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت
ما قبل التقاءِ ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند تَقُوْنَ شد تَقِیْنَ در اصل
تَقْیِیْنَ بود کسره بر یا ثقیل بود اند اختند التقاءِ ساکنین شد میان هر دو یا یا اول را
حذف کردند تَقِیْنَ شد تَقِیَانِ تَقِیْنَ جمع مؤنث مخاطبات بر قیاس تَقِیْنَ واحده مؤنث
مخاطبه ست اَقِیْ یَقِیْ بر قیاس یَقِیْ اند یُوْقِیْ یُوْقِیَانِ بر اصل خویش اند یُوْقُوْنَ در
اصل یُوْقِیُوْنَ بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاءِ ساکنین شد
میان الف و واو الف را حذف کردند یُوْقُوْنَ شد تُوْقُوْنَ مانند یُوْقُوْنَ ست تُوْقِیْنَ
در اصل تُوْقِیِیْنَ بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاءِ ساکنین
شد میان الف و یا الف را حذف کردند تُوْقِیْنَ شد و باقی صیغهای مضارع مجهول
بر اصل خود اند تعلیل وَاقٍ مانند رَامٍ ست وَاقِیَانِ بر اصل خود ست وَاقُوْنَ مانند رَامُوْنَ
ست وُقَاةٌ جمع نکیر از آن وَاقٍ ست وَاقٍ اسم وُحدان بود چون خواستند که اسم وُحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که وَاقِیٌ بود حرف اول مفتوح بود و ثالث را فتح دادند و تا در
آخرش در آورده الف وُحدان را حذف کردند وَقَیَةٌ شد یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را

بالف بدل کردند وقاة شد بعده فتحه واو را بضمه بدل کردند تا ملتبس نشود بصلوة وقضاة
که مفرد اند وقاة شد وقاء جمع تکسیر از ان واق است واق اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که واقی بود حرف اول را ضم دادند و ثالث را مشدد ساخته فتح دادند
والف وحدان را حذف کردند وقی شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
التقاء ساکنین شد میان الف وتنوین الف را حذف کردند وقی شد وقی جمع تکسیر از ان
واق است واق اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند
بسوی اصلش که واقی بود حرف اول را ضم دادند و ثالث را سکون ساخته الف وحدان
حذف کردند وقی شد وقیاء وقیان مانند ضرباء ضربان است اما بسوی اصل میکند
وقاء جمع تکسیر از ان واق است واق اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع
کنند رد کردند بسوی اصلش که واقی بود حرف اول را کسره دادند و ثالث را فتح و بعد ثالث
الف جمع تکسیر در آورده الف وحدان را حذف کردند وقاء شد بعده یا واقع شد بر طرف بعد از
الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند وقاء شد وقی جمع تکسیر از ان واق است واق
اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که

تعریف مفرد و تعریف جمع و اعداد جمع تکسیر و ذکر تعریف و تعریف

۱۰۹

ناقص فقط

وَاقِيٌ بود حرفِ اوّل و ثالث را ضم واو ندو بعد ثالث واوِ مسکونه در آورده الفِ مُعدا
را حذف کردند وُقُوَيٌ شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرفِ ازیشان ساکن
بود واو را یا کردند و یا در یا اِدّغام کردند وُقُيٌّ شد بعده ضمهٔ قاف را بکسره بدل کردند از جهت
مُناسبتِ یا وُقِيٌّ شد اُوَيْقٍ تصغیر از ان واقٍ ست وَاقٍ اسمِ مُکبّر بود چون خواستند که
اسمِ مُکبّر را مُصغّر کنند رد کردند بسوی اصلش که وَاقِيٌ بود حرفِ اوّل را ضم دادند و ثانی
قابلِ حرکت نبود آنرا بواوِ مفتوحه بدل کردند و سوم جا یاءِ تصغیر در آوردند وُوَيْقِيٌ
شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود اند اختند التقاءِ ساکنین شد میانِ یا و تنوین یا را حذف
کردند وُوَيْقٍ شد بعده دو واو در اوّلِ کلمه بهم آمدند واوِ اول را بهمزه بدل کردند
اُوَيْقٍ شد وَاقِيَةٌ وَاقِيَتَانِ وَاقِيَاتٌ اَوَاقٍ وُقِيٌّ اُوَيْقِيَةٌ اَوَاقٍ جمعِ تکسیر از ان وَاقِيَةٌ
ست وَاقِيَةٌ اسمِ وُحدان بود چون خواستند که اسمِ وُحدان را جمعِ تکسیر کنند حرفِ اوّل مفتوح
ست و ثانی قابلِ حرکت نبود آنرا بواوِ مفتوحه بدل کردند و سوم جا الفِ جمعِ تکسیر در آوردند
و تاءِ وُحدان را حذف کردند وَوَاقِيٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود اند اختند التقاءِ ساکنین
شد میانِ یا و تنوین یا را حذف کردند وَوَاقٍ شد بعده دو واو در اوّلِ کلمه بهم آمدند واوِ
اوّل را بهمزه بدل کردند اَوَاقٍ شد وُقِيٌّ جمعِ تکسیر از ان وَاقِيَةٌ ست وَاقِيَةٌ اسمِ وُحدان بود چون
خواستند که اسمِ وُحدان را جمعِ تکسیر کنند حرفِ اوّل را ضم دادند و ثالث را مُشدّد ساختند فتحه و الف
و تاءِ وُحدان را حذف کردند وُقِيٌّ شد بعده یا متحرک ماقبل و مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
التقاءِ ساکنین شد میانِ الف و تنوین الف را حذف کردند وُقًى شد اُوَيْقِيَةٌ تصغیر از ان

وَاقِیَۃٌ ست وَاقِیَۃٌ اسمِ مُکبّر بود چون خواستند کہ اسمِ مُکبّر را مصغّر کنند حرفِ اوّل را ضم
دادند و ثانی قابلِ حرکت نبود آنرا بواوِ مفتوحہ بدل کردند و سوم جا یاءِ تصغیر درآوردند
وُوَیْقِیَۃٌ شد بعدہ دو واو در اوّلِ کلمہ بہم آمدند واوِ اوّل را بہمزہ بدل کردند اُوَیْقِیَۃٌ شد
مَوْقِیٌّ مَوْقِیَّانِ مَوْقِیُّوْنَ مَوَاقِیُّ مُوَیْقِیٌّ مُوَقِّیٌّ در اصلِ مَوْقُوْیٌ بود واو و یا در یک
کلمہ بہم آمدند نخستین حرفِ ازیشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا اِدّغام کردند
مَوْقُیٌّ شد بعدہ ضمّہ قاف را بکسرہ بدل کردند از جہتِ مُنَاسَبَتِ یا مَوْقِیٌّ شد و برین
قیاس اند باقی صیغہا راین باب مَوَاقِیُّ جمعِ تکسیر ازان مَوْقِیٌّ ست مَوْقِیٌّ اسمِ وُصلان بود
چون خواستند کہ اسمِ وُصلان را جمعِ تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ مَوْقُوْیٌ بود حرفِ اوّل
مفتوحست و ثانی را نیز فتحہ دادند و سوم جا اَلِفِ جمعِ تکسیر درآوردند و حرفیکہ مابعدِ اَلِفِ جمع
تکسیر بود آنرا کسرہ دادند مَوَاقُوْیٌ شد بعدہ واوِ ساکن ماقبلِ او مکسور آنواو را بیا بدل
کردند مَوَاقِیُّ شد بعدہ دو حرفِ از یکجنس در یک کلمہ بہم آمدند نخستین حرفِ ازیشان ساکن
بود اوّل را در دوم اِدّغام کردند مَوَاقِیٌّ شد مُوَیْقِیٌّ تصغیرِ ازان مَوْقِیٌّ ست مَوْقِیٌّ اسمِ
مُکبّر بود چون خواستند کہ اسمِ مُکبّر را مُصغّر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ مَوْقُوْیٌ بود حرفِ
اوّل را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یاءِ تصغیر درآوردند و حرفیکہ مابعدِ یاءِ تصغیر بود آنرا
کسرہ دادند مُوَیْقِوْیٌ شد بعدہ واوِ ساکن ماقبلِ او مکسور آنواو را بیا بدل کردند مُوَیْقِیٌّ شد بعدہ
دو حرفِ از یکجنس در یک کلمہ بہم آمدند اوّل ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم اِدّغام کردند مُوَیْقِیٌّ
شد مَوْقِیَۃٌ مَوْقِیَّتَانِ مَوْقِیَّاتٌ مَوَاقِیُّ مُوَیْقِیَۃٌ مَوَاقِیُّ جمعِ تکسیر ازان مَوْقِیَّۃٌ ست

مَوْقِيَةٌ اسمِ وَحدان بود چون خواستند کہ اسمِ وَحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش کہ مَوْقُوِيَةٌ بود حرفِ اوّل مفتوح بود و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الفِ جمع تکسیر
درآوردند و حرفیکہ مابعد الفِ جمع تکسیر بود آنرا کسرہ دادند مَوَاقِوِيَةٌ شد بعدہ واوِ ساکن
ماقبلِ او مکسور آنرا واو را بیا بدل کردند مَوَاقِيِيَةٌ شد بعدہ دو حرف از یکجنس در یک کلمہ بہم آمدند
اوّل ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم ادغام کردند مَوَاقِيَّةٌ شد بعدہ تا وَحدانرا حذف کردند
و تنوین تمکن را نیز حذف کردند برای منع صرف مَوَاقِيَ شد مُوَيْقِيَةٌ تصغیر از ان مَوْقِيَةٌ ست
مَوْقِيَةٌ اسمِ مکبر بود چون خواستند کہ اسمِ مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ
مَوْقُوِيَةٌ بود حرفِ اوّل را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر درآوردند و حرفیکہ مابعد
یای تصغیر بود آنرا کسرہ دادند مُوَيْقِوِيَةٌ شد بعدہ واوِ ساکن ماقبلِ او مکسور آنرا واو را بیا بدل
کردند مُوَيْقِيِيَةٌ شد بعدہ دو حرف از یکجنس در یک کلمہ بہم آمدند اوّل ساکن ثانی متحرک اوّل را
در دوم ادغام کردند مُوَيْقِيَّةٌ شد الامر منہ قِ قِيَا قُوَا قِي قِيَا قِيَنَ را از تَقِي تَقِيَانِ
تَقُونَ تَقِينَ تَقِيَانِ تَقِينَ بنا کردند تا کہ علامت استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف
متحرک ماند امر ہمان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامتِ وقفی سقوطِ حرفِ علت شد
یک صیغہ و سقوطِ نونات اعرابیہ شد در چہار صیغہ و سقوط ہیچ نشد در یک صیغہ زیرا آنچہ مبنی ست
وَالْمَبْنِيُّ مَا لَا يَتَغَيَّرُ آخِرُهُ بِدُخُولِ الْعَوَامِلِ عَلَيْهِ قِ قِيَا الی آخرہ شد الطرف منہ مَوْقًى مَوْقَيَانِ
مَوَاقٍ مُوَيْقٍ تعلیل مَوْقًى مانند مَرْمًى و تعلیل مَوَاقٍ مانند مَرَامٍ مُوَيْقٍ تصغیر از ان مَوْقًى ست
مَوْقًى اسمِ مکبر بود چون خواستند کہ اسمِ مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ مَوْقَوٌ بود حرفِ اوّل را

ضم واو ندو ثانی را فتح وسوم جا یای تصغیر در آورند و حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره
واو ندمُوَیْقِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود اند اختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین
یا را حذف کردند مُوَیْقٍ شد والاصل منه مُیَقِّیٌ مِیقَیانِ مَوَاقٍ مُوَیْقٍ مُیَقِّیٌ در اصل مُوَقِّیٌ
بود واو ساکن ماقبل و مکسور آنرا و را بیا بدل کردند مُیَقِّیٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن
یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مُیَقِّیٌ شد مِیقَیا
در اصل مِوْقَیانِ بود واو ساکن ماقبل و مکسور آنرا و را بیا بدل کردند مِیقَیانِ شد مَوَاقٍ
جمع تکسیر از ان مُیَقِّیٌ ست مُیَقِّیٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که مُوَقِّیٌ بود حرف اول و ثانی را فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر
در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَوَاقِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل
بود اند اختند التقای ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مَوَاقٍ شد مُوَیْقٍ
تصغیر از ان مُیَقِّیٌ ست مُیَقِّیٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مُوَقِّیٌ بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر در آوردند و حرفیکه
مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُوَیْقِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود اند اختند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مُوَیْقٍ شد مِیقَاةٌ مِیقَاتَانِ مَوَاقٍ مُوَقِّتَةٌ
مِیقَاةٌ در اصل مِوْقَیَةٌ بود واو ساکن ماقبل و مکسور آنرا و را بیا بدل کردند مِیقَیَةٌ شد بعده یا
متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مِیقَاةٌ شد مِیقَاتَانِ در اصل مِوْقَیَتَانِ بود واو
ساکن ماقبل او مکسور آنرا و را بیا بدل کردند مِیقَیَتَانِ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن

یا را بالف بدل کردند مِیقَاتَانِ شد مَوَاقٍ جمع تکسیر ازان مِیقَاتٌ است مِیقَاةٌ اسم
وُحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مؤقیة بود حروف اول و ثانی را
فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
و تاء وُحدانرا حذف کردند مَوَاقِی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود اند اختند التقاء ساکنین
شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مَوَاقٍ شد مُوَیْقِیَةٌ تصغیر ازان مِیقَاةٌ است
مِیقَاةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که
مؤقیة بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر در آوردند و حرفیکه
مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُوَیْقِیَةٌ شد مِیقَاتٌ مِیقَاتَانِ مَوَاقِی مُوَیْقِی مِیقَاتٌ
در اصل مِوْقَاتٌ بود واو ساکن ماقبل او مکسور آنواو را بیا بدل کردند مِیقَاتٌ شد بعد
یا واقع شد بعد الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند مِیقَاءٌ شد برین قیاس مِیقَاءَانِ
مَوَاقِی جمع تکسیر ازان مِیقَاءٌ است مِیقَاءٌ اسم وُحدان بود چون خواستند که اسم وُحدان
را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مِوْقَاءٌ بود حرف اول و ثانی را فتح دادند و
سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعد
الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را بیا بدل کردند مَوَاقِیُ شد بعده دو حرف از
یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند و تنوین را
تمکن را حذف کردند برای منع صرف مَوَاقِیَ شد مُوَیْقِیَ تصغیر ازان مِیقَاءٌ است مِیقَاءٌ
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مِوْقَاءٌ

بود حرفِ اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر در آوردند و حرفیکه
مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الفِ ساکن ماقبلِ او مکسور آن الف را یا
بدل کردند مُوَیْقِیٌ شد بعده دو حرف از یکجنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را
در دوم ادغام کردند مُوَیْقِیٌ شد فعل التفضیل منه اَوْقَی اَوْقَیَانِ اَوْقَوْنَ اَوَاقٍ اُوَیْقٍ
اَوْقَوْنَ در اصل اَوْقَیُوْنَ بود یا متحرک ماقبلِ او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقای
ساکنین شد میانِ الف را حذف کردند اَوْقَوْنَ شد اَوَاقٍ جمع تکسیر از آن اَوْقَی ست
اَوْقَی اسمِ وُحدان بود چون خواستند که اسمِ وُحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که اَوْقَیُ بود حرفِ اول مفتوح ست ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الفِ جمع تکسیر در آوردند
و حرفیکه مابعد الفِ جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند اَوَاقِیُ شد ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
و یا را نیز حذف کردند و عوضِ او تنوین در آخرش در آوردند اَوَاقٍ شد اُوَیْقٍ تصغیر
از آن اَوْقَی ست اَوْقَی اسمِ مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که اَوْقَیُ بود حرفِ اول را ضم دادند ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر در آوردند
و حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند اُوَیْقِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
و یا را نیز حذف کردند و عوضِ او تنوین در آخرش در آوردند اُوَیْقٍ شد والمؤنث منه
وُقْیَی وُقْیَیَانِ وُقْیَیَاتٌ وُقَیٌّ وُقَیَّانِ در اصل وُقْیَیَانِ بود دو حرف از یکجنس در
یک کلمه بهم آمدند هر دو متحرک حرکتِ اول را نقل کرده ماقبل دادند بعده اول ساکن
متحرک اول را در دوم ادغام کردند وُقَیَّانِ شد وُقَیَّاتٌ در اصل وُقَیْیَاتٌ بود دو حرف

از یکجنس و یک کلمه بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده با قبل دادند بعده اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند وُقَیَّاتٌ شد وُقَی جمع تکسیر ازان وُقَیِّی ست
وُقَیِّی اسم وُحدان بود چون خواستند که اسم وُحدانرا جمع تکسیر کنند حرف اول مضموم ست
وثانی را فتح دادند و الف وحدانرا حذف کردند وُقَیٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح
آن یا را بالف بدل کردند وُقَی شد وُقَیَّی تصغیر ازان وُقَیِّی ست وُقَیِّی اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول مضموم ست وثانی را فتح دادند و سوم جای یائے
تصغیر در آوردند وُقَیَّیٌ شد بعده دو حرف از یکجنس و یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند وُقَیٌّ شد لطیف مفروق از باب فَعِلَ

یَفْعَلُ الوَجْیُ سوده شدن سم ستور وَجِیَ یَوْجَی وَجْیًا فَهُوَ وَاجٍ وَاجِیَانِ وَاجُوْنَ
وُجَاةٌ وُجَاءٌ وُجًی وُجْیَاءُ وُجْیَانٌ وِجَاءٌ وُجًی اُوَیْجٍ وَاجِیَةٌ وَاجِیَتَانِ وَاجِیَاتٌ
اَوَاجٍ وُجًی اُوَیْجِیَةٌ وَوُجِیَ یُوْجَی وَجْیًا فَذَاکَ مَوْجِیٌّ مَوْجِیَّانِ مَوْجِیُّوْنَ مَوْجِیَّةٌ
مَوْجِیَّتَانِ مَوْجِیَّاتٌ مَوَاجِیُّ مُوَیْجِیَّةٌ لَمْ یَوْجَ لَمْ یُوْجَ لَا یُوْجَی
لَنْ یُوْجَی لَنْ یُوْجَی الْاَمْرُ اِیْجَ لِیُوْجَ لِیُوْجَ وَالنَّهْیُ عَنْهُ لَا تُوْجَ لَا تُوْجَ لَا یُوْجَ لَا
یُوْجَ الظَّرْفُ مِنْهُ مَوْجًی مَوْجَیَانِ مَوَاجٍ مُوَیْجٍ وَالْاٰلَةُ مِنْهُ مِیْجًی مِیْجَیَانِ مَوَاجٍ مُوَیْجٍ
مِیْجَاةٌ مِیْجَاتَانِ مَوَاجٍ مُوَیْجِیَةٌ مِیْجَاءٌ مِیْجَاءَانِ مَوَاجِیُّ مُوَیْجِیٌّ اَفْعَلُ التَّفْضِیْلِ مِنْهُ اَوْجَی
اَوْجَیَانِ اَوْجَوْنَ اَوَاجٍ اُوَیْجٍ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ وُجْیَی وُجْیَیَانِ وُجْیَیَاتٌ وُجًی وُجْیَی مَاضِی
معلوم وَجِیَ وَجْیًا وَجَوْا وَجِیَتْ وَجِیَتَا وَجِیْنَ وَجِیْتَ وَجِیْتُمَا وَجِیْتُمْ وَجِیْتِ وَجِیْتُمَا

صفحه ۱۱۶

وَجِيئَتْ وَجِيئَتَا وَجِئْنَا وَجُوا در اصل وُجِيُوا بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بماقبل
دادند بعد از سلب حرکت ماقبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف کردند وَجُوا
شد و باقی صیغهای ماضی معلوم این باب بر اصل خود اند تعلیل وُجُوا ماضی مجهول نیز بهمچون
تعلیل وُجُوا ماضی معلوم مضارع معلوم يُوجَى يُوجَيَانِ يُوجَوْنَ تُوجَى تُوجَيَانِ يُوجَيْنَ تُوجَى
تُوجَيَانِ تُوجَوْنَ تُوجَيْنَ تُوجَيَانِ تُوجَيْنَ أُوجَى نُوجَى مضارع مجهول يُوجَى يُوجَيَانِ
يُوجَوْنَ تُوجَى تُوجَيَانِ يُوجَيْنَ تُوجَى تُوجَيَانِ تُوجَوْنَ تُوجَيْنَ تُوجَيَانِ تُوجَيْنَ
أُوجَى نُوجَى تعلیل مضارع معلوم و مجهول این باب مانند یَخْشَى ست تعلیل اسم فاعل و اسم
مفعول و ظرف و آلة و اسم تفضیل هم چون باب مَى يَرْمِى ست الا مرمنه اِيجَ اِيجَيَا اِيجَوْا
اِيجَى اِيجَيَا اِيجَيْنَ اِيجَ را از تُوجِى بنا کردند تا که علامت استقبال تُو و آنرا حذف کردند بعد
حذف ساکن را نظر کردند بعین کلمه او مفتوح بود همزهٔ وصل بکسر در اولش در آوردند امر
همان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرف علت شد اِيجِ گردید
بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آنرا او را بیا بدل کردند اِيجِ شد **لطیف** مفروق از باب
فَعِلَ يَفْعَلُ اَلْوَلِيُّ نزدیک شدن وَالْوِلَايَةُ تصرف کردن و دست یافتن وَلِيَ يَلِي
وَلْيًا وَوِلَايَةً فَهُوَ وَالٍ وَالِيَانِ وَالُونَ وُلَاةٌ وُلَاةٌ وُلِيَّ وُلْيَا وُلْيَانِ وِلَاءٌ
وُلِيَّ أُوْلِيَ وَالِيَةٌ وَالِيَتَانِ وَالِيَاتٌ أَوَالِيُّ أُوْلِيَةٌ وَوُلِيَ يُوْلَى وَلْيًا وَوِلَايَةً
فَذَاكَ مَوْلِيٌّ مَوْلِيَانِ مَوْلَوْنَ مَوْلِيَةٌ مَوْلِيَتَانِ مَوْلِيَاتٌ مَوَالِيُّ مُوْلِيٌّ مُوْلِيَةٌ لَمْ يَلِ لَمْ
يَوْلَ لَا يَلِي لَا يَوْلَى لَنْ يَلِيَ لَنْ يُوْلَى الْاَمْرُ مِنْهُ لِيَلِ لِيُوْلَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَلِ لَا تُوْلَ

لَا يَلِيْ لَا يَوْلَ الطرف منه مَوْلًى مَوْلَيَانِ مَوَالٍ مُوَيْلٍ والآلة منه مِيْلًى مِيْلَيَانِ مَوَالٍ
مُوَيْلٍ مِيْلَاةٌ مِيْلَاتَانِ مَوَالٍ مُوَيْلِيَةٌ مِيْلَآءُ مِيْلَآءَانِ مَوَالِيُّ مُوَيْلِيٌّ فعل التفضيل منه أَوْلَى
أَوْلَيَانِ أَوْلَوْنَ أَوَالٍ أُوَيْلٍ والمؤنث منه وُلْيَى وُلْيَيَانِ وُلْيَيَاتٌ وُلًى وُلَيٌّ ماضي معلوم
وَلِيَ وَلِيَا وَلُوْا وَلِيَتْ وَلِيَتَا وَلِيْنَ وَلِيْتَ وَلِيْتُمَا وَلِيْتُمْ وَلِيْتِ وَلِيْتُمَا وَلِيْتُنَّ وَلِيْتُ
وَلِيْنَا ماضي مجهول وُلِيَ وُلِيَا وُلُوْا وُلِيَتْ وُلِيَتَا وُلِيْنَ وُلِيْتَ وُلِيْتُمَا وُلِيْتُمْ وُلِيْتِ
وُلِيْتُمَا وُلِيْتُنَّ وُلِيْتُ وُلِيْنَا مانند خَشِيَ وخَشِيَ الى آخرهما مضارع معلوم يَلِيْ يَلِيَانِ يَلُوْنَ
تَلِيْ تَلِيَانِ يَلِيْنَ تَلِيْ تَلِيَانِ تَلُوْنَ تَلِيْنَ تَلِيَانِ تَلِيْنَ أَلِيْ نَلِيْ مضارع مجهول يُوْلَى
يُوْلَيَانِ يُوْلَوْنَ تُوْلَى تُوْلَيَانِ يُوْلَيْنَ تُوْلَى تُوْلَيَانِ تُوْلَوْنَ تُوْلَيْنَ تُوْلَيَانِ
تُوْلَيْنَ أُوْلَى نُوْلَى در حق تعليل وتعريف مانند يَقِيْ يَقِيَانِ ويُوْقَى يُوْقَيَانِ ست الى آخره
تعليل اسم فاعل واسم مفعول وظرف واسم آلت واسم تفضيل ين باب مانند وَقَى يَقِيْ ست الامر منه
لِ لِيَا لُوا لِي لِيَا لِيْنَ لفيف مقرون از باب فَعَلَ يَفْعَلُ الطَّيُّ نوردودر نوشتن
طَوَى يَطْوِيْ طَيًّا فَهُوَ طَاوٍ طَاوِيَانِ طَاوُوْنَ طَوَاةٌ طَوًّا طَوًى طَيٌّ طَوَيَا طَيَانِ
طَوَاةٌ طَوًّا طَوًى طَوِيَّةٌ طَاوِيَتَانِ طَاوِيَاتٌ طَوَاةٍ طَوًّا طَوِيَّةٌ وَطَوَى يُطْوَى
طَيًّا فَذَاكَ مَطْوِيٌّ مَطْوِيَّانِ مَطْوِيُّوْنَ مَطْوِيَّةٌ مَطْوِيَّتَانِ مَطْوِيَّاتٌ مَطَاوِيُّ مُطَيًّى
مُطَيَّةٌ لَمْ يَطْوِ لَمْ يَطْوُ لَا يَطْوِيْ لَا يَطْوُوْ لَنْ يَطْوِيَ لَنْ يَطْوُوَ الامر منه اِطْوِ اِطْوُوْ لِيَطْوِ
لِيَطْوُوْا النهي عنه لَا تَطْوِ لَا تَطْوُوْ لَا يَطْوِ لَا يَطْوُوْا الظرف منه مَطْوًى مَطْوَيَانِ مَطَاوٍ مُطَيًّى
والآلة منه مِطْوًى مِطْوَيَانِ مَطَاوٍ مُطَيًّى مِطْوَاةٌ مِطْوَاتَانِ مَطَاوٍ مُطَيَّةٌ مِطْوًا مِطْوَاءَانِ

مَطَاوِیٌ مُطَیٌّ الفعل التفضیل منه اَطْوَی اَطْوَیَانِ اَطْوَوْنَ اَطَاوٍ اُطَیٌّ والمؤنث
طُیَّ طُیَّانِ طُیَّاتٌ طُوْبَیٰ طُوَیَّیٰ ماضی معلوم طَوَی طَوَیَا طَوَوْا طَوَتْ طَوَتَا طَوَیْنَ
طَوَیْتَ طَوَیْتُمَا طَوَیْتُمْ طَوَیْتِ طَوَیْتُمَا طَوَیْتُنَّ طَوَیْتُ طَوَیْنَا مانند رَمَی رَمَیَا آه ماضی
مجهول طُوِیَ طُوِیَا طُوُوْا طُوِیَتْ طُوِیَتَا طُوِیْنَ طُوِیْتَ طُوِیْتُمَا طُوِیْتُمْ طُوِیْتِ طُوِیْتُمَا
طُوِیْتُنَّ طُوِیْتُ طُوِیْنَا مانند رُمِیَ رُمِیَا الخ مضارع معلوم یَطْوِیْ یَطْوِیَانِ یَطْوُوْنَ
تَطْوِیْ تَطْوِیَانِ یَطْوِیْنَ تَطْوِیْ تَطْوِیَانِ تَطْوُوْنَ تَطْوِیْنَ تَطْوِیَانِ تَطْوِیْنَ اَطْوِیْ
نَطْوِیْ مانند یَرْمِیْ ست مضارع مجهول یُطْوَیٰ یُطْوَیَانِ یُطْوَوْنَ تُطْوَیٰ تُطْوَیَانِ
یُطْوَیْنَ تُطْوَیٰ تُطْوَیَانِ تُطْوَوْنَ تُطْوَیْنَ تُطْوَیَانِ تُطْوَیْنَ اُطْوَیٰ نُطْوَیٰ مانند
یُرْمَیٰ نیز میانِ ست الامر منه اِطْوِ اِطْوِیَا اِطْوُوْا اِطْوِیْ اِطْوِیَا اِطْوَیْنَ اسم فاعل
طَاوٍ طَاوِیَانِ طَاوُوْنَ طَاوٍ در اصل طَاوِیٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود و اند التقاء
ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند طَاوٍ شد طَاوِیَانِ بر اصل خود ست طَاوُوْنَ
در اصل طَاوِیُوْنَ بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل
التقاء ساکنین شد میانِ یا و واو یا را حذف کردند طَاوُوْنَ شد طُوَاةٌ جمع تکسیر از طَاوٍ
ست طَاوٍ اسم و عدان بود چون غزو ست که اسم و عدا را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که طَاوِیٌ بود حرف اول مفتوح ست و ثالث را فتح دادند و آخرش تا در آورده الف و عدا را
حذف کردند طَوَیَةٌ شد بعده یا متحرک ما قبل و مفتوح آن یا را بالف بدل کردند طَوَاةٌ شد
بعده فتح طا را بضمه بدل کردند تا مشتبه نشود بصلوٰة و قناة که مفرد اند طُوَاةٌ شد کذا

جمع تکسیر ازان طاوست طاوِ اسمِ وحدان بود چون خواستند کہ اسمِ وحدانرا جمع تکسیر کنند رد
کردند بسوی اصلش کہ طاوِی بود حرفِ اوّل را ضم دادند و ثالث را مشدد ساختہ فتح دادند
و بعدِ حرفِ مشدد الفِ جمع تکسیر در آوردہ الفِ وحدانرا حذف کردند طُوّاوِی شد بعدہ یا
واقعشد بعد از الفِ زائدہ آن یا را بہمزہ بدل کردند طُوّاءِ شد طُوّی جمع تکسیر ازان طاوِ
ست طاوِ اسمِ وحدان بود چون خواستند کہ اسمِ وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش کہ طاوِی بود حرفِ اوّل را ضم دادند و ثالث را مشدد ساختہ فتح دادند و الفِ
وحدانرا حذف کردند طُوَّی شد بعدہ یا متحرک ماقبلِ او مفتوح آن یا را بالفِ بدل کردند
الِتقاءِ ساکنین شد میانِ الفِ و تنوینِ الفِ را حذف کردند طُوًّی شد طِیًّ جمع تکسیر
ازان طاوِ ست طاوِ اسمِ وحدان بود چون خواستند کہ اسمِ وحدانرا جمع تکسیر کنند رد
کردند بسوی اصلش کہ طاوِی بود حرفِ اوّل را ضم دادند و ثالث را مسکون ساختہ الفِ
وحدانرا حذف کردند طُوْیٌ شد بعدہ واو و یا بہم آمدند نخستین حرف ازایشان ساکن بود
واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُیٌّ شد بعدہ ضمہ طا را بکسرہ بدل کردند بجہت مناسبت
یا طِیٌّ شد طُوًی جمع تکسیر ازان طاوِ ست طاوِ اسمِ وحدان بود چون خواستند کہ
اسمِ وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ طاوِی بود حرفِ اوّل را ضم دادند
و ثالث را فتح و در آخرش الفِ ممدودہ در آوردہ الفِ وحدان را حذف کردند طُوَایٰ
شد طِیَانٌ جمع تکسیر ازان طاوِ ست طاوِ اسمِ وحدان بود چون خواستند کہ
اسمِ وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش کہ طاوِی بود حرفِ اوّل را

ضم دادند ثالث را مسکون ساخته در آخرش الف و نون در آورده الف وحدانرا حذف
کردند طَوَیَانْ شد بعده واو و یا بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند
و یا در یا ادغام کردند طَیَّانْ شد بعده ضمه طا را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا
طِیَّانْ شد طِوَاءٌ جمع تکسیر از ان طاوست طاوِ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم
وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوِیٌ بود حرف اول را کسره دادند
و ثالث را فتح و بعد حرف ثالث الف جمع تکسیر در آورده الف وحدانرا حذف کردند
طِوَایٌ شد بعده یا واقع شد بر طرف بعد از الف زائده آن یا را بهمزه بدل کردند طِوَاءٌ
شد طُوِیٌّ جمع تکسیر از ان طاوست طاوِ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا
جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوِیٌ بود حرف اول و ثالث را ضم دادند و بعد
ثالث واو مسکون در آورده الف وحدانرا حذف کردند طُوْوِیٌ شد بعده واو و یا در یک
کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُوِّیٌ
شد بعده ضمه واو را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا طُوِیٌّ شد و نزد بعضی ضمه طا را
نیز بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا بعد طِوِیٌّ شد طُوَیٌّ تصغیر از ان طاوست طاوِ اسم
مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که طاوِیٌ بود حرف
اول را ضم دادند و ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند و سوم جای یای تصغیر
در آوردند طُوَیْوِیٌ شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود
و حرفیکه ما بعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند
واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُوَیِّیٌ شد بعده یای ثالث را حذف کردند طُوَیٌّ شد

وتزد بعضے اعلال طُوَیْوِیٌ از جانب آخر میکنند بدینطریق کہ ضمہ بر یا ثقیل بود اند اختند
التقاءِ ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند طُوَیْوٍ شد بعدہ واو و یا در یک کلمہ بہم
آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُوَیٌّ شد
بکسر یا طَاوِیَۃٌ طَاوِیَتَانِ طَاوِیَاتٌ طَوَاءٍ طُوًی طُوَیَّۃٌ طَوَاءٍ جمع تکسیر ازان طَاوِیَۃٌ ست
طَاوِیَۃٌ اسم وحدانِ بود چون خواستند کہ اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرفِ اول مفتوح ست
وثانی قابلِ حرکت نبود آنرا بواوِ مفتوحہ بدل کردند وسوم جا الفِ جمع تکسیر در آوردند و
تاءِ وحدانرا حذف کردند طَوَاوِیُ شد بعدہ ضمہ بر یا ثقیل بود اند اختند التقاءِ ساکنین
شد میانِ یا و تنوین یا را حذف کردند طَوَاوٍ شد بعدہ واو واقع شد بعد الفِ زائدہ آن
واو را بہمزہ بدل کردند طَوَاءٍ شد طُوًی جمع تکسیر ازان طَاوِیَۃٌ ست طَاوِیَۃٌ اسم وحدان بود
چون خواستند کہ اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرفِ اول را ضم دادند و ثالث را شد و ساختہ فتحہ
دادند الفِ و تاءِ وحدانرا حذف کردند طُوًی شد بعدہ یا متحرک ماقبلِ او مفتوح آن یا را با الف
بدل کردند التقاءِ ساکنین شد میانِ الف و تنوین الف را حذف کردند طُوًی شد
طُوَیَّۃٌ تصغیر ازان طَاوِیَۃٌ ست طَاوِیَۃٌ اسم مکبر بود چون خواستند کہ اسم مکبر را مصغر
کنند حرفِ اول را ضم دادند و ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواوِ مفتوحہ بدل کردند و سوم
جا یاءِ تصغیر در آوردند طُوَیْوِیَۃٌ شد بعدہ واو و یا بہم در یک کلمہ بہم آمدند نخستین حرف
از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طُوَیِّیَۃٌ شد بعدہ یا ثالث را
حذف کردند طُوَیَّۃٌ شد مطوی مطویان مطویون مطاوی مطی مطوی و اصل مطوو

بود واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین از ایشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا
ادغام کردند مَطْوِیٌّ شد بعده ضمهٔ واو را بکسره بدل کردند از جهت مُنَاسَبَت یا مَطْوِیٌّ
شد برین قیاس اند باقی صیغهای این باب مَطَاوِیُّ جمع تکسیر از ان مَطْوِیٌّ ست مَطْوِیٌّ
اسم وُحدان بود چون خواستند که اسم وُحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که
مَطْوُوْیٌ بود حرف اول مفتوح بود و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَطَاوِیُّ شد بعده واو ساکن ماقبل او
مکسور آنرا و را یا بدل کردند مَطَاوِیْ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند اول
ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مَطَاوِیٌّ شد و تنوین تمکن را حذف کردند
برای منع صرف مَطَاوِیُّ شد مُطَیٌّ تصغیر از ان مَطْوِیٌّ ست مَطْوِیٌّ اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَطْوُوْیٌ بود حرف اول را ضم
دادند و ثانی را فتح و سوم جا یاء تصغیر در آوردند و حرفیکه مابعد یاء تصغیر بود آنرا کسره
دادند مُطَیْوِیٌ شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آنرا و را یا بدل کردند مُطَیْوِیْ شد
بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام
کردند مُطَیْوِیٌّ شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو
را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مُطَیِّیٌ شد بعده هر دو یاء آخر را حذف کردند مُطَیٌّ شد
مَطْوِیَّةٌ مَطْوِیَّتَانِ مَطْوِیَّاتٌ مَطَاوِیُّ مُطَیَّةٌ مَطَاوِیُّ جمع تکسیر از ان مَطْوِیَّةٌ ست
مَطْوِیَّةٌ اسم وُحدان بود چون خواستند که اسم وُحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش

که مَطْوُوِیَّةٌ بود و حرف اوّل مفتوح بود و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند
و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَطَاوِیَّةٌ شد بعده واو ساکن ماقبل او
مکسور آنواو را یا بدل کردند مَطَاوِیَّةٌ شد بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند
اوّل ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم ادغام کردند مَطَاوِیَّةٌ شد بار دوم الف را حذف کردند
مَطَاوِیُّ شد مُطَیَّةٌ تصغیر از آن مَطْوِیَّةٌ ست مَطْوِیَّةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم
مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَطْوُوِیَّةٌ بود حرف اوّل را ضم دادند و ثانی
را فتح و سوم جا یای تصغیر درآوردند و حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مُطَیْوِیَةٌ
شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آنواو را یا بدل کردند مُطَیْوِیَةٌ شد بعده دو حرف
از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اوّل ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم ادغام کردند مُطَیِّیَةٌ
شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا کردند
و یا در یا ادغام کردند مُطَیِّیَةٌ شد بعده هر دو یا را آخر را حذف کردند مُطَیَّةٌ شد انظر مِنْهُ
مَطْوِیٌّ مَطْوِیَّانِ مَطَاوٍ مُطَیٌّ مَطْوِیٌّ در اصل مَطْوِوٌ بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را
بالف بدل کردند التقای ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مَطْوِیٌّ شد
مَطْوِیَّانِ بر اصل خود ست مَطَاوٍ جمع تکسیر از آن مَطْوِیٌّ ست مَطْوِیٌّ اسم و حدان بود
چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَطْوُوِیٌ بود حرف
اوّل مفتوح بود و ثانی را نیز فتح دادند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند و حرفیکه مابعد
الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَطَاوِیُ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء

ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مطاوی شد مطاوی غیر ازان مطوی
بوزن مفاعی ۱۲
بود مطوی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش
که مطوی بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم را یای تصغیر در آوردند و
حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مطیوی شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم
آمدند نخستین حرف ازیشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مطیی
شد بعده یاء ثالث را حذف کردند مطی شد والا لزم منه مطوی مطویان مطاوی مطی
بروزن مفعی ۱۲
مطوی در اصل مطوی بود یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء
ساکنین شد میان الف و تنوین الف را حذف کردند مطوی شد مطویان بر اصل
بروزن مفعی ۱۲
خود ست مطاوی جمع تکسیر ازان مطوی ست مطوی اسم وحدان بود چون خواستند که
اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوی بود حرف اول و ثانی را
فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا
کسره دادند مطاوی شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد
میان یا و تنوین یا را حذف کردند مطاوی شد مطی تصغیر ازان مطوی ست مطوی
بروزن مفاعی ۱۲
اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوی
بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر در آوردند و حرفیکه مابعد
یای تصغیر بود آنرا کسره دادند مطیوی شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین
حرف ازیشان ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند مطیی شد بعده یای